

Vrchlabí

Kraj: Královéhradecký

Správní obvod: Vrchlabí

Nadmořská výška: 477 m n. m.

Počet obyvatel: 11 625

Adresa URL: www.muvrchlabi.cz

Okres: Trutnov

GPS souřadnice: 50.617089N, 15.605006E

První pís. zmínka: 1359 (665 let)

PSČ: 543 01

Facebook: mesto.vrchlabi

Památky a zajímavosti Vrchlabí

Architektonickou dominantu města Vrchlabí tvoří zámek ze 16. století se zámeckým parkem. Sakrální památky zastupuje chrám sv. Vavřince, Mariánský morový sloup či socha sv. Jana Nepomuckého na Starém mostě.

Turistický portál města Vrchlabí: www.mestovrchlabi.cz

Zámek

Dominanta města. Stavbu v roce 1546 započal Kryštof Gendorf z Gendorfu. Postaven v renesančním slohu, patří k prvním stavbám svého druhu v Čechách. Stavitel neznámý, vycházel ze schématu italského kastelu (malé pevnosti či tvrze). Nádvoří nahrazeno vstupní halou. Na dostavbě zámku pracoval pravděpodobně Ital Carlo Valmadi. Původně obklopoval stavbu dvanáct metrů široký vodní příkop, přes který se do zámku vstupovalo třemi mosty. Pro návštěvníky volný přístup pouze do vstupní haly, kde je možno vedle intarziemi zdobenými dveřmi spatřit obrazy posledních ulovených krkonošských medvědů (v letech 1665, 1693, 1701 a 1726). Z původního zařízení zbývá nejvýznamnější památka - renesanční kachlová kamna v bývalém rytířském, dnes ve velkém zasedacím sále. Dominují zde velikostí i výzdobou, jsou jedním z prvních příkladů využití majoliky v českých zemích. Kachle s biblickými náměty nesou letopočet 1545. Dnes je zámek sídlem městského úřadu.

Zámecký park

Založen spolu s výstavbou zámku, původně okrasná zahrada, která přecházela do volné přírody. Dnešní podoba parku je z druhé poloviny předminulého století. Zahradník Fuchs přeměnil zahradu na přírodní park v romantickém stylu. Zrušil vodní příkop, založil jezírko a rozšířil park do dnešní velikosti (1865). Park je na seznamu nemovitých kulturních památek. Od roku 1964 o něj pečuje Správa KRNP sídlící na jeho západním okraji. Na konci devadesátých let zahájena rozsáhlá obnova parku do jeho romantické podoby (projekt Jaroslava a Jana Machovcových). Ze zámeckého parku vede dřevěný visutý most k zámecké hrobce.

Zámecká hrobka

Nechala ji vystavět hraběnka Luisa Černínová-Morzinová v letech 1887 až 1890 v novogotickém slohu. Autorem projektu byl Stephan Tragl. Interiér kaple je zdoben krásným novogotickým oltářem s pietou. Hrobka se nachází přímo pod kaplí, roku 1892 do ní byl uložen manžel hraběnky Luisy Heřman, o patnáct let později sama hraběnka. Po druhé světové válce kaple sloužila jako modlitebna československé husitské církve.

Klášter augustiniánů

Založen roku 1705 Maxmiliánem z Morzinů. Barokní architektura s prvky klasicismu, dokončen roku 1725,

architekt Rakušan Matyáš Auer. Kostel vysvěcen královéhradeckým biskupem Mauriciem Adolfem Karlem z Pharsalu. Sedm portálových oltářů z let 1725 až 1735. Cenné varhany z roku 1895, firma Rieger z Krnova. Na hlavním oltáři vysokém 19 metrů je ústředním motivem obraz sv. Augustina, kterému je kostel zasvěcen (autorem je pražský malíř Franz Dalliger). Umělecky nejhodnotnější je oltář sv. Kříže na pravé straně presbytáře, pravděpodobně práce Jana Františka Pacáka, pomocníka a žáka Matyáše Bernarda Brauna. Pozoruhodné nástropní malby vytvořili vrchlabští Ignác a Gottfried Tauchmannovi. Vnitřní zařízení kostela tvoří harmonický a jednotný celek. Obytná budova kláštera je sídlem přírodovědné a historické expozice Krkonošského muzea, část ambitu se využívá k hojným výstavám. Kostel slouží zejména jako koncertní sál, který disponuje výbornou akustikou.

Chrám svatého Vavřince

Stojí na místě jednolodního gotického kostela ze 14. století. Autorem projektu je pražský architekt Stephan Tragl, stavby v novogotickém stylu se ujal místní stavitel Eduard Zirm. Původní kostel byl zbořen roku 1886, nový chrám se otevřel o tři roky později. Zasvěcen je sv. Vavřinci. Věž na západní straně je vysoká 60 m. Trojlodní hala je dlouhá 30 a široká 18 m. Na východní straně doplňuje křížový půdorys stavby příčná loď s presbytářem, přístavba sakristie a hraběcí oratoř. Hlavnímu oltáři vévodí socha Boha Otce s anděly a socha Ježíše Krista. Až z vídeňské dílny firmy Geylings pocházejí nádherná barevně malovaná okna. Cennou prací Křížové cesty v trojlodi se představuje firma Stupflesser z tyrolského města St. Ulrich. Varhany bratří Riegrů z roku 1889 s bohatě zdobenou dřevěnou skříní mají dvaadvacet rejstříků a dva manuály. Mezi nejstarší kulturně historické památky města patří předměty, které se do nového chrámu přenesly ze starého gotického kostela. Patří sem zejména oltářní obrazy sv. Anny a sv. Vavřince. Snad nejzajímavějším předmětem je měděná křtitelnice s letopočtem 1566 a nápisem: „Wer glaubt und gatauft ist, wird seelich“ (Kdo věří a pokřtěn jest, bude spasen).

Kostelní věž

Sem byly z původního kostela přeneseny kamenné reliéfy s erby a iniciálami manželského páru Viléma Miřkovského ze Stropčic a Rosiny Bockové z Hermsdorfu z roku 1599. Spatříme zde i náhrobní kameny Benigny Miřkovské, dcery Kryštofa z Gendorfu, a jejího chotě Přibíka Miřkovského ze Stropčic s letopočtem 1577, a dále náhrobní kámen Hanuše Cetrice, manžela mladší Gendorfovy sestry Pauliny, který se původně nacházel na staré tvrzi na Liščím kopci. Zajímavý je reliéf dvou ženských postav z červeného pískovce a náhrobní kámen Hanse Cetrice (1555). Ze starého kostela přemístili do nové věže také pět zvonů, šestý visel samostatně v tzv. sanktusové věžičce. Staré zvony podlely rekvizici v roce 1942. Až do konce století byl kostel bez zvonů, nyní se honosí třemi novými, které mohly být pořízeny díky veřejné sbírce a sponzorským darům.

Mariánský morový sloup

Stojí nedaleko kostela, jižně od něj. Jeho dnešní podoba až na část postavy Panny Marie je kopií původního sloupu. Ten pocházel z roku 1696, kdy ho nechali postavit majitelé vrchlabského panství Jan Rudolf z Morzinu a jeho paní Eva Konstancie jako za ochranu při morové nákaze. Autorem morového sloupu byl vrchlabský sochař Kristián Puntschuh, kovové doplňky pocházely z dílny místního zámečnicka Zikmunda Bandta. Původně stál sloup v blízkosti hlavní ulice. Roku 1896 byl rozebrán a přemístěn na dnešní stanoviště, při tom starý podstavec a sloup nahradily nové prvky, nyní je již opět na svém původním místě. Ze čtyř postav, které sloup obklopovaly (sv. Šebestián, sv. Roch, sv. Rozálie a sv. Jan Nepomuk - světci obdaření mocí chránit před morem), se dochovaly pouze dvě. Sochy Sv. Šebestián a sv.

Roch se nacházejí v depozitáři vrchlabského muzea.

Děkanství (fara)

Barokní budova nedaleko kostela pochází z let 1739-1740. V roce 1766 zde během jedné ze svých inspekčních cest údajně na několika otepích slámy přenocoval císař Josef II. Mísa, na které vrchlabské měšťanky nabídky panovníkovi koláče, se dlouho uchovávala jako vzácná památka.

Historické domy čp. 222, 223, 224

Soubor čtyř štítových domů patří mezi nejstarší lidové stavby v Krkonoších a je vzácným pozůstatkem původní městské zástavby. Dřevěných domů s podloubím tu původně stálo pět. Při opravě domu čp. 222 byla objevena deska z borového dřeva s letopočtem 1623. Tři z nich byly rekonstruovány v letech 1976–1980 Správou krkonošského národního parku. V roce 1981 bylo v prostředním domě otevřeno informační středisko Správy krkonošského národního parku, interiér domu čp. 222 byl navržen jako výstavní síň a v domě čp. 224 byla otevřena expozice lidového umění a uměleckých řemesel, sklon 18. a 19. století, historie turistiky v Krkonoších. Replika čtvrtého domku vznikla v letech 2009–2010 v rámci projektu Via fabrilis.

Stará radnice

Budova takzvané staré radnice naproti kostelu sv. Vavřince je jedním ze zdejších nejstarších měšťanských domů a stavebních památek. Přízemí je zděné, roubené patro podpírají čtyři pískovcové sloupy s hlavicemi tesanými do jónského tvaru. Zvláštností domu je, že je do ulice obrácen podloubím při podélné straně. Správě města sloužila budova po přestavbě od konce 16. století, kdy ji městská rada získala i s pozemkem od truhláře Hanse Heldena, do roku 1737. Přízemí bylo dále upraveno počátkem 19. století, vrchní roubené patro je ze čtyřicátých let 17. století.

Dům se sedmi štíty

Najdeme ho v centru města na břehu Labe nedaleko nového komplexu budov s hotelem Gendorf. Nejstarší vrchlabský dům se podobá vesnické chalupě přizpůsobené městkému životu. Dlouho patřil rodině ševce Schreiera. Ojedinelá podoba domu je dána snahou o co nejlepší využití všech prostor. Nejzajímavější místností je podkrovní světnice, jejíž bedněné stěny a strop zdobí pestrobarevné malované pásy s rostlinným a geometrickým vzorem. Trámy a veřeje mají připomínat červený kararský mramor. Neznámý tvůrce napodobuje zámeckou místnost.

Lidová výzdoba zde velmi svébytně přejímá slohové ornamenty a iluzivní malby známé z církevního prostředí. Pozdější úpravy zbavily dům některých přístaveb, proto se sedmi štítů již nedopočítáme. V současné době je zde útulná kavárna a v patře minimuzeum.

První městská lékárna

Vznikla v souvislosti se zánikem klášterní lékárny (1782). Lékárnickou koncesi ve městě získal tehdy Vincenc Seifesieder. Zakoupil dům č.p. 38 (dnes lékárna Devětsil) a přestavěl ho na lékárnu v klasicistním stylu. V roce 1805 koupil vrchlabskou lékárnu Vojtěch Kablík, významný chemik a vynálezce. O rok později se oženil s dcerou vrchlabského papírníka Ettla - Josefinou. Lékárnu pojmenoval „U orla“. V roce 1882 se majitelem lékárny stal Josef Kozlík. Lékárna pod jeho vedením proslula výrobou a prodejem domácích specialit: mastí, kapek a tinktur, jejichž složení i výrobní postup se přísně tajil. Lékárna se také zaměřovala na zvláštní prostředky pro turisty: náplasti na puchýře a kuří oka, univerzální vrchlabský turistický „duch“. Podloubí budovy zaniklo roku 1883, kdy se dům přestavěl a provozní prostory lékárny se zvětšily.

Stará kovárna se zvoničkou v Hořejším Vrchlabí

Spatříme ji kousek za odbočkou směrem na Benecko (pod novým mostem obchvatu). Je chráněnou kulturní památkou a patří mezi nejcennější stavby tradiční krkonošské architektury. Na zděném přízemí je vystavěn roubený dům. Ještě za první republiky se zde kovalo a místní kovář vyráběl a ostřil nástroje a nářadí. Součástí kovárny byl i výčep, ve kterém se místní sedláci občerstvovali bezinkovou kořalkou a buřty. Po smrti posledního kovářského mistra koupila objekt firma Schreiber a opravila ji do původní podoby. Kaplička se zvoničkou naproti je zasvěcena sv. Janu Nepomuckému. Ve vnitřním výklenku můžeme spatřit porcelánovou sošku Panny Marie Lourdské.

Starý most

Významná technická památka se nachází nedaleko polikliniky na červené turistické trase mezi centrem města a autobusovým a vlakovým nádražím. Jeho historie sahá k počátkům města, vedla po něm významná cesta od Horní Branné a Valteřic směrem k Lánovu. Současnou podobu dostal v roce 1856. Po stoleté povodni v roce 1897 byla k východnímu okraji mostu přenesena vzácná socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1709, která původně stála u tzv. Jatečního mostu. Po povodních v roce 1997 byl most v havarijním stavu a v roce 2006 se dočkal zasloužené rekonstrukce.

Kamenná rozhledna Žalý

Zřejmě v roce 1836 byla na kopci Přední Žalý (1019 m) vystavěna jednoduchá dřevěná konstrukce sloužící vyměřování a signalizaci. Nabízela i daleké výhledy do okolí. Postupem času však byl výhled z ní zakryt okolními stromy, což vedlo v roce 1888 německý Krkonošský spolek (Riesengebirgsverein) k výstavbě 15m vysoké železné vyhlídky. Na vrcholu měla ukazatele světových stran a větrnou korouhev. Úřední povolení k jejímu užívání však vrchlabský Horský spolek nedostal. Podmínku hraběte Harracha o tom, že návštěva rozhledny bude pro všechny bezplatná, spolek přijal. Výrok okresního hejtmanství v Jilemnici však zněl, že povolení k provozu nedá, protože konstrukce rozhledny je slabá a tím nezpůsobilá. Tomu nešlo odporovat a nezbylo nic jiného, než rozhlednu v roce 1890 rozebrat. To asi potěšilo hraběte Harracha, podporovatele české turistiky.

Hned v roce 1890 nechal na plochem vrcholu Předního Žalého postavit na vysoké kamenné podezdívce dřevěnou restauraci. O dva roky později pak vedle ní masivní kamennou čtyřbokou rozhlednu s názvem Františka Josefa I. (otevřena 7. září 1892). Části německého obyvatelstva se to příliš nelíbilo.

Zřejmě způsobili několik požárů restaurace, které se nepodařilo objasnit. V roce 1900 lehla restaurace definitivně popelem, nicméně v obnovené podobě fungovala až do roku 1943, kdy zcela zanikla.

Roku 1890 zde byla vystavěna dřevěná restaurace s verandou. Sloužila do roku 1900, kdy vyhořela. V obnovené podobě fungovala do roku 1943, kdy zanikla.

V 90. letech minulého století prošla 18 m vysoká rozhledna rozsáhlou rekonstrukcí. Krátce nato získala i nehezku ozdobu v podobě antén telekomunikačních zařízení.

V roce 2007 byl soukromým investorem Vladimírem Nývlttem předložen kontroverzní návrh vystavět na základech bývalé restaurace velkou dřevěnou archu s proskleným trupem, která by sloužila jako restaurace. Proti záměru se postavili v petici jak občané nedalekého Benecka, tak příslušné úřady. Nakonec na inkriminovaném místě vyrostla v letech 2008 až 2009 za cca 7 mil. Kč napodobenina původní roubené turistické chaty. Její realizaci provedla firma Dřevotes ze Šumperka. Turistům byla nová chata otevřena v červenci 2009. Naleznou zde nejen úkryt za špatného počasí, ale také základní suvenýry, potřebné informace o okolí, bezbariérové sociální zařízení, internet a základní občerstvení. Atmosféru hor dotváří kachlová kamna a terasa s výhledem do kraje. Ze Žalého lze za dobrých klimatických podmínek vidět Kotel, mohyly Hanče a Vrbaty na Zlatém návrší, Medvědín, Černou horu i Sněžku. Výhled do

vnitrozemí zase nabízí siluety Ještědu, Bezdězu, Ralska, Trosek, Kozákova, Tábora i Zvičiny.

